

HD 17/2-93

O. Nygaard og anonym tynseting

102824

Ikke alt som står i leserbrev er like objektivt og sant. Nylig gikk f.eks. en «bekymret mamma» imot frimureriet fordi hun var redd, «for å sende barna våre ut, ut i frihet», skrev hun. Det var kanskje å tøy konklusjonen vel langt. I HD 13.2 har anonym tynseting et angrep på O. Nygaard, som han husket med schæfer og hirduniform fra krigens dager. Men disse innleggene, som slett ikke alle er enige i, har betydning — for demokratiet og ytringsfriheten. Det er godt Hamar Dagblad/Østlendingen og Hamar Arbeiderblad er så romslige.

I fotball heter det: Ta ballen, ikke mannen. Burde brukes i motinnlegg i avisen også. Selv om personangrep er mer underholdende.

Kjenner ikke O. Nygård, og tynsetingen foretrekker å være anonym. Men krigen mot tyskerne er slutt. De tapte grundig. Det gjorde også de 90.000 i fortegnelsen over antatte landssvikere. Bortsett fra dem som ble henrettet og de som har dødd i mellomtiden, er ikke krigen over for mindretallssiden. De føler seg stemplet og mange også urettferdig behandlet, sammenligner seg med de som ikke møtte i 1940, og med de som arbeidet med brakkesnekring, flyplass- eller festningsanlegg for tyskerne — og som verken ble dømt eller stemplet. De var for mange.

Enkelte amatørhistorikere som jeg mener at ansvaret for landets skjebne i første omgang lå på regjeringen, som ikke skjønt hva som foregikk selv etter at tyske soldater var reddet i land fra torpedert «Rio de Janeiro» 8. april formiddag. Men det var politisk umulig å trekke regjeringen til ansvar. Undersøkelseskommissjonen kritiserte Koht (som selv i Londen mente at Norge burde ta vare på sin nøytralitet), og forsvarsminister Ljungberg som ble sparket ut til fordel for Oscar Torp (dømt for militærnektning). Men ellers gikk de hovedansvarlige, Nygaardsvold og hans regjering,

skuddfri. Nygaardsvold fikk medalje og æresgasje, og var fornærmet over at han ikke igjen ble statsminister. Han var imidlertid suveren nok til såvel under felttoget i Norge som i London-tiden å gi uttrykk for at engelskmennene brukte Norge slik det passet i stormaktspolitikken. «Gubben» var hederlig.

Det er interessant riktig mye av det O. Nygaard skriver om rettsoppgjør og bl.a. om Elverumsfullmakten. Formelt er den ikke vedtatt, og egentlig eksisterer den ikke annet enn som en konstitusjonell «nødlov» for London-regjeringens maktutøvelse. Men den var ikke nødvendig. For maktta rår, og den som vinner krigen, skriver historien og dømmer dessuten de overvunne.

Også «de som tapte krigen», som O. Nygaard, bør få si sin mening. En sak har aldri bare en side. Iallfall ikke 1940 og okkupasjonshistorien.

Anton Olstad oberstløytnant